

Henkilöstötoimikunta

19.5.2014

Kaupunginhallituksen konsenijaosto**Palmia –liikelaitoksen henkilöstötoimikunnan lausunto**

Palmia –liikelaitoksen henkilöstötoimikunta päätti kokouksessaan 16.5.2014 antaa yksimielisen lausunnon kaupunginhallituksen konsernijaostolle Palmia –liikelaitoksen toiminta- ja hallintomallien järjestämisen päätösehdotuksesta 19.5.2014.

Lausunnossaan henkilöstötoimikunta painottaa valmistelussa huomioon otettavia olennaisiksi katsomiaan asioita:

1. Strateginen näkökulma hallintomalliehdotuksessa
2. Mahdolliset tukipalvelujen keskittämiset Palmialle ja siirtymisaika, jonka puitteissa toimintaa ei kilpailuteta
3. Ruokahuoltopalvelujen strateginen näkökulma, kilpailuttaminen ja kustannukset
4. Henkilöstöruokailun tukipalvelut

1. Strateginen näkökulma hallintomalliehdotuksessa

Hallintomalliselvityksen tavoitteena on ollut päättää missä hallintomuodossa Palmian toimintaa jatketaan tulevaisuudessa niin, että EU:n taholta tulleet kilpailuneutraaliteettiin liittyvät ohjeet tulevat huomioiduksi.

Palmian henkilöstötoimikunnan näkökulmasta nykyinen hallintomalliesitys pitää sisällään sellaisia palvelustrategisia kannanottoja, jotka tulisi käsitellä omana kokonaisuutenaan.

Henkilöstötoimikunta haluaa todeta, että organisaation rakenne on vain väline toiminnallisten ja strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Mikäli rakenne halutaan suunnitella tarkoituksenmukaiseksi, tulee ensin linjata se millaista strategiaa sen halutaan toteuttavan ja mitä toiminnallisia tavoitteita sen avulla organisaatiossa halutaan saavuttaa.

2. Mahdolliset tukipalvelujen keskittämiset Palmialle ja siirtymisaika, jonka puitteissa toimintaa ei kilpailuteta

Tukipalvelujen keskittämisen kannalta on olennaista tietää millaista omistajapolitiikkaa ja palvelustrategisia linjauksia keskittämisellä tavoitellaan. Mikäli omistaja haluaa luoda kilpailukykyisen organisaation, joka tulevaisuudessa tuottaa suurimman osan tukipalveluista inhouse toimijana, siirtymäajan tulisi olla vähintään 5 vuotta.

Henkilöstötoimikunta

19.5.2014

Helsingin kaupungin kaikkien virastojen omana palveluna tuottamat Palmian toimialaan kuuluvat tukipalvelut tulisi kaupungin voimassa olevan strategian mukaisesti keskittää Palmiaan mahdollisimman pian ja hallitun suunnitelmallisesti. Keskittämisessä tulisi hyödyntää päiväkotien ruoka- ja osittain siivouspalvelujen (noin 550 henkilöä) siirrosta Palmialle saatuja kokemuksia.

Erityisesti virastojen omana palveluna tuotetut tukipalvelut ovat usein pieni, hajanainen, kustannustehoton osa viraston ydintoiminnan ohella. Erittäin merkittävä on myös esimiesten ko. tukipalvelutoimialan ammattiosaamispuute, joka johtaa kustannustehottomaan ja epäammattimaiseen tukipalvelutoimintaan.

Sosiaali- ja terveystieteiden laitoshuoltoyksikkö tulisi myös siirtää Palmiaan, jotta kaupunkikonsernin kahden rinnakkaisen siivouspalvelutoiminnan kulurakenne keventyisi oleellisesti esimies-, asiantuntija-, hankinta- ja ammattiosaamisen osalta.

Selvitystyöryhmän esityksen mukaisesti Palmian tukipalveluja ei katsota strategisesti tärkeäksi toiminnaksi, sen vuoksi myöskään eri virastojen omia tukipalveluja ei voida katsoa strategisesti tärkeäksi toiminnaksi, joten ne tulisi keskittää Palmiaan ja saada mahdollisen tulevan yhtiömuotoisen toiminnan myötä kustannustehokkaaksi ja tuottavaksi toiminnaksi. Henkilöstötoimikunta katsoo, että näin toimien kaikkia kaupungin tukipalveluja tuottavia työntekijöitä kohdellaan tasapuolisesti ja syrjimättä.

Selvitystyöryhmän tulee tehdä esitys Palmia-liikelaitoksen henkilöstöruokailu-, kiinteistö-, siivous- ja turvapalvelutoimintojen yhtiöittämiseksi ja yhtiöittämiseen liittyväksi siirtymäajaksi. Siirtymäajan tulisi olla riittävän pitkä, jotta Palmialla on aikaa kehittää toimintaansa sekä sopeuttaa ja kehittää muista virastoista keskitettyjen tukipalvelujen toiminta riittävän ammatilliselle ja tehokkaalle tasolle ja lisäksi sopeuttaa ja kouluttaa ns. virastotyöntekijät tehokkaaseen yhtiömaailmaan, jotta yhtiöllä on edellytykset menestyä siirtymäkauden jälkeen kilpailutilanteessa markkinoilla.

3. Ruokahuoltopalvelujen strateginen näkökulma, kilpailuttaminen ja kustannukset

Konsernijaoston esityksen mukaan kaupungilla on strateginen intressi Palmian ruokahuoltopalvelutoimintaan kuuluvissa oppilaitos-, päiväkotien-, sairaalaruokailussa sekä vanhusten ruokailussa. Strategisena intressinä on ruokahuollon tarjoaminen laadukkaasti ja ruokahuollon toimintavarmuuden varmistaminen.

Samalla nykyisestä n. 100 miljoonan euron liikevaihdon catering-palvelukokonaisuudesta erotettaisiin henkilöstöruokailu, arvoltaan 16 – 20 miljoonaa euroa (huomioiden tulevan Metropolian kilpailutus), ja sen lisäksi ulkoistettaisiin enintään 30 % jäljelle jäävästä osuudesta.

Pitää kysyä, onko kaupungilla todellakaan strateginen intressi kyseiseen toimintaan, jonka jäljelle jäävä osuus jäisi enää suuruudeltaan 50 % nykyisestä toiminnan volyyminä. Olisiko nykyinen

Henkilöstötoimikunta

19.5.2014

catering-kokonaisuus sen sijaan kokonaan yhtiötettävä, jolloin sillä olisi paremmat edellytykset toimia tulevaisuudessa?

Esityksessä puhutaan kilpailuttamisesta, mutta todellisuudessa kyse on ulkoistamisesta, koska liikelaitosmuotoinen toiminta ei voi osallistua kilpailutuksiin. Perusteluina ulkoistamiselle (kilpailutuksen laajentamiselle) on esitetty palvelutuotannon joustavuuden lisääminen (asiakastarpeen huomioon ottaminen, sopeutuminen muutoksiin), kustannustehokkuuden sekä vertailuhintojen saaminen.

Esityksessä mainitaan, että ulkoistamisen (kilpailutuksen) laajuudella on merkittävä vaikutus kustannustehokkuuden ohella kaupungin tulevaan ruokahuoltokonseptiin sekä ruokahuollon investointitarpeeseen. On otettava huomioon, että palvelutuottajan toimintaa ohjaa sopimus, missä määritellään palvelun sisältö ja laatu. Tämä tapahtuu tilaajan toimesta. Palveluntuottaja toimii sopimuksessa sovitun mukaisesti. Mikäli sopimusta muutetaan, muuttuu myös palvelun sisältö.

Kaupungin tulisi olla kiinnostunut kokonaistehokkuudesta ja kokonaiskustannuksesta, siitä mitä ruokahuolto veronmaksajille tulee kokonaisuudessaan maksamaan. Kustannukset aiheutuvat investointien ja käyttökustannusten yhteissummasta. Esityksessä tarkastellaan ainoastaan investointikustannuksia. ”Investointitarvetta voidaan pienentää rakentamalla kaupungin ruokahuoltokonsepti niin, että hallintokuntien toimipisteiden keittiökapasiteettia hyödynnetään nykyistä tehokkaammin. Lisäksi tarvetta kaupungin omalle ruokahuoltokapasiteetille voidaan vähentää hankkimalla enemmän ruokahuoltopalveluja kilpailutuksen kautta.”

Päätösehdotuksessa kyse on hajautetusta mallista. Lukuisissa Suomen kunnissa ja kaupungeissa on tehty selvityksiä ja laskelmia hajautetun ja keskitetyn valmistuksen kustannuseroista (huomioiden sekä investoinnit että käyttömenot). Poikkeuksetta kaikissa selvityksissä on todettu, että ruokatuotannon hajauttaminen lukuisiin keittiöihin on rakenteeltaan kokonaistaloudellisesti (huomioiden investoinnit ja käyttökustannukset) kallein vaihtoehto kunnalle/kaupungille. Siihen ei myöskään vaikuta se, kuka on palvelun tuottajana. Näin ollen kilpailutus/ulkoistus ei ole ratkaisu kustannustehokkuuteen. Kyse on rakenteellisesta tuottamismallista.

Palmian tekemän laskelman mukaan kustannukset ovat n. 250 miljoonaa euroa korkeammat 10 vuodessa hajautetussa ruoanvalmistustuotantotavassa keskitettyyn valmistukseen verrattuna. Lisäksi investoinnissa uuteen tuotantolaitokseen nykyaikaistettaisiin luonnollisesti valmistusmenetelmät, jolloin joustavuus ja asiakastarpeiden muutokset ovat nopeasti reagoitavissa.

4. Henkilöstöruokailun tukipalvelut

Selvitystyöryhmän esityksessä ei kiinnitetä huomiota Palmian tukipalveluiden tuottamiseen.

Henkilöstötoimikunta

19.5.2014

Ravintolapalvelut, niin kuin kaikki muukin catering-alan toiminta, tarvitsee toimiakseen tukipalveluja, jotka erillisenä yhtiömuotoisena inhouse toimijana tulee huolehtia itse tai ostaa. Tukipalvelut, joita ravintolapalvelut tarvitsevat ovat muun muassa: hankintasopimukset, hankintojen kilpailuttaminen, kassajärjestelmä, tuotannonohjausjärjestelmä, ruokalistasovellutukset, raaka-ainerekisterit ja sen ylläpito, reseptiikka; nykyiset reseptit, niiden käyttöoikeudet, uudet kehitettävät reseptit ja niiden ylläpito, ruokalistojen ja valikoimien tekeminen, konseptikehitys, omavalvonta; järjestelmän käyttöoikeus, ylläpito ja uusien ohjeistusten jalkautus, koulutusten koordinointi ja kouluttaminen, laatu- ja ympäristöjärjestelmät; käyttöoikeudet ja ylläpito, ravitsemusasiantuntemus, ravintolapalvelujen markkinointi ja viestintä.

Toimiakseen erillisenä yhtiönä, henkilöstöruokailu-toiminnon tukipalvelut on järjestettävä asianmukaisesti.

Yhteenvetona Palmia –liikelaitoksen henkilöstötoimikunta toteaa seuraavaa:

Henkilöstötoimikunta pyytää kiinnittämään huomiota siihen, että palvelustrategiset linjaukset tulee selvittää omana kokonaisvaltaisena kysymyksenään ja ennen hallintomallista päättämistä. Samassa yhteydessä tulee määrittää ne strategiset tavoitteet, joita mahdollisesti perustettaville organisaatioille asetetaan niin, että niiden toiminta tukee kaupungin kokonaisstrategisia linjauksia.

Samalla tulee myös ottaa kantaa mille markkinoille ja missä määrin toimintaa aiotaan kohdistaa. Tämä on tarpeellista myös mahdollisesti perustettavan organisaation kilpailukyvyyn arvioinnin kannalta. Vasta tämän jälkeen voidaan määritellä millainen organisaatorakenne ja hallinto parhaiten tukevat asetettuja tavoitteita.

Nykyisessä hallintomalliesityksessä ei tarpeeksi selkeästi oteta kantaa mahdollisen siirtymäajan pituuteen.

Ruokahuoltopalvelutoiminnan osalta ensin tulisi selvittää keittiöverkosta kokonais selvitys ja laatia pitkän aikavälin laskelmat keskitetyn ja hajautetun tuotantomallin taloudellisista kokonaiskustannuksista kaupungille.

Selvitystyöhön tulisi ottaa keittiöverkkoselvityksiin perehtynyt ulkopuolinen ammattikonsulttiryitys/-taho yhdessä kaupungin toimijoiden kanssa tekemään selvitystä ja laskelmia. Päätökset tulee tehdä vasta selvityksen jälkeen.

Päätösehdotuksesta on tarkoitus pyytää lausunnot 27.6.2014 mennessä eri johto- ja lautakunnilta. Lausuntoaikataulu ei ole realistinen, koska asian valmistelu on vielä kesken, eivätkä lisäselvitykset voi valmistua 27.6.2014 mennessä.

Henkilöstötoimikunta

19.5.2014

Konsernijaoksen päätösehdotuksen mukaan Palmiassa on toiminut valmistelun aikana seurantaryhmä, jossa on henkilöstön edustus. Henkilöstötoimikunnan näkemyksen mukaan näin ei ole kuitenkaan ollut.

Henkilöstötoimikunnan puolesta

Antti Värtelä
puheenjohtaja

Eija Paananen
varapuheenjohtaja